

Commission pour la  
Conservation, la Gestion  
et le Développement de la  
Nature  
dans la vallée du  
VOGELZANGbeek



Commissie voor  
Behoud, Beheer en  
Ontwikkeling van de  
Natuur in de  
VOGELZANGbeekvallei



Sabyne Lippens  
Photo © Foto  
12/05/2020



Lire l'article p. 5

*Meylemeersch*

*Mijlemeers*

Lees het artikel blz. 5

## VOGELZANG @ ANDERLECHT NEWSLETTER

**Périodique trimestriel - Printemps 2021 04-06 Driemaandelijks tijdschrift - Lente**

### SOMMAIRE

Page/Blz.

### OVERZICHT

EDITO 2  
CHRONIQUES NATURALISTES 3  
RESERVE NATURELLE AGREEE 4  
ACTIONS RECENTES 5  
PROCHAINES ACTIVITES 6  
COTISATIONS ET DON 6

EDITO  
NATUURNIEUWS  
ERKEND NATUURRESERVAAT  
RECENTE ACTIES  
ACTIVITEITENKALENDER  
LIDGELD EN GIFTEN

Avec le soutien de / Met de steun van



## *Préserver la nature sur terre, c'est préserver l'humanité entière.*

Si la nature, qui fait la spécificité majeure de notre globe terrestre, se porte mal et souffre ; alors inévitablement, nous allons souffrir, tout comme les autres habitants de la planète.

*Si le climat se réchauffe, nous aurons vite trop chaud.  
Si les sécheresses s'accroissent, nous aurons bientôt soif.  
Si les sols deviennent moins fertiles, nous aurons faim.  
Si l'environnement est pollué, nous tomberons malades.  
Si les équilibres naturels sont rompus, nous mourrons.  
Tous. Inexorablement.*

### *Dame Nature, que deviens-tu ? « Tout simplement, l'ombre de moi-même. »*

En effet, Dame nature vit un drame ... Ce drame a commencé dès l'anthropocène, c'est-à-dire depuis l'ère géologique où certains hommes et femmes ont commencé à vivre au-dessus des moyens naturels qui pourtant leur étaient si gracieusement offerts. Ce drame provient de l'humanité et de sa récente surexploitation des ressources naturelles.

### *La réaction salutaire de l'humanité : « Préserver, de suite et partout, la nature ! »*

Les causes du déclin de la nature sont connues ; elles sont d'origine humaine. La solution de ce problème passe donc par l'humanité. Et l'unique position viable, car vitale, serait de préserver la nature, partout et de suite.

Le *Ginkgo biloba* résiste bien à la sécheresse et semble ainsi bien adapté au changement climatique. Il résiste également à la pollution atmosphérique et figure parmi les premières espèces qui se sont redéveloppées après l'explosion de la bombe atomique d'Hiroshima. C'est notre messager !

*Le comité de rédaction*

## *Het behoud van de natuur is het behoud van de menselijke soort.*

Als de natuur, het belangrijkste kenmerk van onze aarde het slecht doet en lijdt, dan zullen wij onvermijdelijk ook lijden, net als de andere bewoners van de planeet.

*Als het klimaat warmer wordt, zullen we snel te warm hebben.  
Als de droogte aanhoudt, krijgen we binnenkort dorst.  
Als de grond onvruchtbaar wordt, zullen we honger lijden.  
Als de lucht vervuild is, zullen we minder goed ademen.  
Als de natuurlijke balans verstoord is, zullen we sterven.  
Allen. Onverbiddeijk.*

### *Hoe gaat het met u Moeder Natuur? « Ik ben nog enkel de schaduw van mijzelf. »*

Moeder Natuur ondergaat inderdaad een drama ... Dit drama begon in het Anthropoceen, het geologische tijdperk waarin mannen en vrouwen boven de draagkracht begonnen te leven van de natuurlijke rijkdommen, die hen nochtans zo genadig waren aangeboden. Dit drama wordt veroorzaakt door de overexploitatie door de mens van natuurlijke hulpbronnen.

### *De heilzame reactie van de mensheid: « Behoud de natuur nu onmiddellijk en overal ! »*

De oorzaken van de achteruitgang van de natuur zijn bekend; ze zijn van menselijke oorsprong. De oplossing van het probleem ligt dus bij de mens. Het enige mogelijke antwoord daarop zou moeten zijn om de natuur overal en onmiddellijk te behouden. Dit is van vitaal belang.

De *Ginkgo biloba* is bestand tegen droogte en lijkt daardoor goed aangepast aan de klimaatverandering. Hij is ook bestand tegen luchtvervuiling en was een van de eerste soorten die zich herontwikkelde na de explosie van de atoombom in Hiroshima.

Hij is onze boodschapper!

*De redactie*

### Carte d'identité

**Espèce relique** : seul représentant de la famille des Ginkgoaceae et de l'ordre des Ginkgoales

**Origine** : en Chine au Paléozoïque (ère primaire) ; introduit en Europe au XVIII<sup>e</sup> siècle

**Feuillage caduque** : feuilles en forme d'éventail, souvent bilobée (d'où le nom d'espèce)

**Espèce dioïque** : l'arbre porte des organes soit mâles soit femelles

**Gymnospermes** : reproduction via des graines nues (ni fleur, ni fruit)

**Longévité exceptionnelle** : 1.000 ans

### *Ginkgo biloba*



Sabyne Lippens © 26/11/2020

### Identiteitskaart

**Overblijvende soort**: enige vertegenwoordiger van de familie Ginkgoaceae en in de orde van Ginkgoales

**Oorsprong**: uit China in het Paleozoïcum (primaire tijdperk) ; geïntroduceerd in Europa in de 18<sup>e</sup> eeuw

**Bladverliezende loofboom**: waaivormige bladeren, vaak tweelobbig (vandaar de naam van de soort)

**Tweehuizige soort**: de boom draagt mannelijke of vrouwelijke organen

**Naaktzadigen**: voortplanting via naakte zaden (geen bloem of vrucht)

**Uitzonderlijke levensduur**: 1.000 jaar

Chouette ! Chouette ! Chouette !



*Strix aluco* © Didier Chalon

Perchée dans la cheminée / Neergestreken in de schoorsteen  
Kattekasteel - 19/03/2017

Drie uilen in één natuurgebied!



*Athene noctua* © Christiane Hubert

Jeune trouvé à terre / Jong gevonden op de grond  
Meylemeersch / Mijlemeers - 16/06/2019

Le site classé du Vogelzang héberge 3 espèces de chouettes : la hulotte *Strix aluco*, la chevêche *Athene noctua* et l'effraie des clochers *Tyto alba*. Cela s'explique grâce au fait que le site semi-naturel offre à chacune l'habitat spécifique dont elle a besoin. Si la hulotte est inféodée aux milieux arborés ; la chevêche fréquente les prairies et les vieux vergers, de préférence pâturés ; tandis que l'effraie privilégie les espaces ouverts et vit volontiers près de l'homme notamment dans les clochers ou ici dans un grenier.

Comme tous les rapaces, les restes indigestes des proies sont rejetés par le bec sous forme de pelotes dites de régurgitation. L'analyse du contenu des pelotes permet de déterminer les proies ingérées notamment grâce aux os qu'on y retrouve. Et le type de proies dépend du régime alimentaire de l'oiseau.

Ci-dessous 3 photos d'éléments identifiés par Benoît Geelhand dans une pelote de la chevêche du Meylemeersch :

- A) Pelote, crâne et partie de mandibule de campagnol agreste ;
- B) Élément d'une patte d'un insecte fouisseur ;
- C) Détail d'une mandibule inférieure de musaraigne musette ; cette dernière observation est intéressante car les musaraignes ne représentent en moyenne que 1% des proies consommées par la chevêche. En effet, la chevêche chasse principalement les insectes et les lombrics ; son menu est complété par de petits mammifères.

La hulotte est un prédateur opportuniste de rongeurs et aussi de petits oiseaux.

L'effraie se nourrit presque exclusivement de petits mammifères. Quelle surprise de photographier des indices de sa présence au Kattekasteel : une plume et six pelotes !!

Het beschermde gebied van Vogelzang herbergt 3 soorten uilen: de bosuil *Strix aluco*, de steenuil *Athene noctua* en de kerkuil *Tyto alba*. Dit komt omdat het semi-natuurlijke gebied aan elke soort de specifieke habitat biedt die hij nodig heeft. De bosuil voelt zich thuis in een bosrijke omgeving; de steenuil verkiest weilanden en oude boomgaarden, die bij voorkeur begraasd worden; de kerkuil geeft de voorkeur aan open ruimtes en leeft in de buurt van mensen, hij woont in klokkentorens of zolders.

Zoals bij alle roofvogels worden de onverteerde resten van prooien uitgebraakt in de vorm van braakballen. De analyse van braakballen maakt het mogelijk om de verorberde prooi te bepalen dankzij de botten die er in worden gevonden. En het soort prooi hangt af van het dieet van de vogel. Hieronder drie foto's met de bestanddelen geïdentificeerd door Benoît Geelhand in een braakbal van de steenuil in de Mijlemeers:

- A) Braakbal met schedel en deel van de onderkaak van een woelmuis;
- B) Deel van het been van een gravend insect;
- C) Detail van een onderkaak van een huisspitsmuis ; deze laatste waarneming is interessant omdat spitsmuizen gemiddeld slechts 1% vertegenwoordigen van de prooien die door de steenuil worden geconsumeerd. De steenuil jaagt voornamelijk op insecten en regenwormen; het menu wordt aangevuld met kleine zoogdieren.

De bosuil is een opportunistisch roofdier van knaagdieren en kleine vogels.

De kerkuil voedt zich bijna uitsluitend met kleine zoogdieren. Wat een verrassing om aanwijzingen te vinden van zijn aanwezigheid in het Kattekasteel: één veer en zes braakballen!!



*Athene noctua* - A)  
Benoît Geelhand ©



*Athene noctua* - B)  
Benoît Geelhand ©



*Athene noctua* - C)  
Benoît Geelhand ©



*Tyto alba*  
Jean-Pol Renoy © 24/11/2020

**Une saison de gestion bien remplie  
grâce au travail de nombreux bénévoles**

Fauchage, élagage et ratissage / Maaien, snoeien en harken

Sabyne Lippens © 12/12/2020

**Een succesvol beheerseizoen  
met dank aan onze vele vrijwilligers**

Taille de la haie / Snoeien van de haag

D'octobre à mars, notre asbl organise des après-midi de gestion avec des bénévoles. Il y a beaucoup à faire pendant les mois d'hiver dans la réserve naturelle de 13 ha. Les gros travaux sont effectués par des professionnels, mais quantités de petits travaux peuvent être effectués par tout un chacun : entasser les branches des saules têtards élagués le long des chemins et des mares, tailler les haies, faucher les mares temporaires, entretenir le verger, etc. Et malheureusement, les volontaires ont à nouveau rempli plusieurs sacs poubelle avec les débris qui ont été abandonnés dans la nature : des canettes, des emballages en plastique et toutes sortes de déchets humains.

Lors d'un après-midi de gestion, ce sont en moyenne 9 bénévoles qui se rassemblent et travaillent pendant environ 3 à 4 heures selon la météo. Ensemble, les volontaires ont presté gratuitement environ 500 heures pendant la saison hivernale. Merci à chacun(e) d'entre vous pour tous ces efforts !

Maintenant que le printemps arrive, nous sommes censés laisser la nature suivre son cours sans être dérangée. En été ou en automne, seuls les sentiers seront dégagés et seules les prairies seront fauchées. Pour le reste, les animaux et les plantes ont le repos qu'ils méritent.

Onze vzw organiseert van oktober tot en met maart beheernamiddagen met vrijwilligers. In het 13 ha groot natuurreservaat is er tijdens de wintermaanden heel wat te doen. De zware werken worden uitgevoerd door professionelen maar daarnaast moet er nog heel wat gebeuren: de takken van de gesnoeide knotwilgen worden geruimd en worden gebruikt voor het aanleggen en onderhouden van de takkenrillen rond de poelen, de hagen moeten worden gesnoeid, de tijdelijke poelen worden gemaaid en de hoogstamboomgaard moet worden onderhouden. En spijtig genoeg hebben de vrijwilligers weer zakken vol plastic, blikjes en ander zwerfvuil uit de natuur gehaald.

Op een beheernamiddag zijn we met gemiddeld zo'n 9 vrijwilligers die afhankelijk van het weer zo'n 3 à 4 uur aan het werk zijn. Met zijn allen samen hebben de vrijwilligers tijdens het winterseizoen ongeveer 500 manuren gratis gewerkt. Bedankt aan allen voor zo veel inzet!

Nu de lente aanbreekt, is het de bedoeling dat we de natuur ongestoord haar gang laten gaan. Enkel de weides en open ruimtes zullen tijdens de zomer of het najaar worden gemaaid. Voor de rest krijgen de dieren en planten de rust die ze verdienen.

Tarière pour forer le trou et maillet pour enfoncer le pieu  
Grondboor en hamer voor het plaatsen van de paalRetour en petits groupes de 4 personnes  
Terugkeer in groepen van 4 personen

### Le Meylemeersch : un vallon menacé



Bruciel © 1971

### Mijlemeers : een bedreigde zijvallei



Bruciel © dernière photo - Laatste foto

La vallée de Vogelzangbeek abrite une réserve naturelle unique à la périphérie de la grande ville. Le tout est constitué d'une mosaïque de différents habitats tels que prairies, bosquets, mares et roselières où de nombreuses espèces sauvages trouvent refuge. Les citadins y trouvent calme et détente tandis que les amoureux de la nature y voient une source inépuisable d'observations et de nouvelles découvertes.

À l'ouest du cimetière d'Anderlecht se trouve une petite vallée latérale qui porte le nom de vallon du Meylemeersch. Le sentier pédestre « Chouette chevêche » arpente un paysage magnifique et varié. D'un côté du chemin, une zone boisée jouxte le cimetière. De l'autre côté, un immense espace ouvert grouille d'insectes en été. Dans la partie inférieure, une jolie mare permet aux grenouilles de se reproduire. Plus loin, de vieux saules têtards bordent trois des côtés d'un grand pré autrefois pâturé. Enfin, le chemin traverse les anciens vergers de la ferme du Meylemeersch, en attente de réhabilitation.

Le promeneur ne sait probablement pas que la majeure partie de cette belle nature se situe en « zone d'industrie urbaine » selon le plan régional d'affectation du sol, et que seuls 8 hectares de l'ensemble du vallon du Meylemeersch est protégé grâce à son statut de site classé. La majeure partie de cette belle zone verte peut donc être aménagée au profit de toutes sortes d'activités humaines et cela au détriment de la nature qui s'y est développée au cours des siècles. Les nombreuses plantes et animaux qui y vivent ont été déclarés « hors-la-loi » pour ainsi dire, et seront bientôt à la merci des plans forgés par les promoteurs et les gouvernements. Au cours des dernières décennies, une grande partie de l'espace ouvert au sud-ouest d'Anderlecht a déjà été largement amputée et aménagée pour le complexe Universitaire et hospitalier ULB-Erasme, pour des bureaux, des logements, des commerces, des centres de recherche, etc.

Si l'on examine l'évolution du site, on constate qu'entre 1971 et aujourd'hui, les activités agricoles et pastorales alors bien présentes ont maintenant presque totalement disparu suite au développement urbain. Heureusement, on voit aussi, sur la carte actuelle, qu'un beau morceau du vallon du Meylemeersch a été épargné jusqu'à présent. Cet espace ouvert mérite d'être préservé.

En 1998, une superficie de 25 ha a été protégée dans la vallée du Vogelzangbeek. En 2017, s'ajoutent 8 ha supplémentaires dans le vallon du Meylemeersch. En 2021, il est grand temps de protéger le reste de ce vallon exceptionnel.

De vallei van de Vogelzangbeek is een uniek natuurgebied aan de rand van de grootstad. Het geheel bestaat uit een lappendeken van verschillende habitats zoals weides en ruigten, vijvers, poelen en bosjes waar tal van wilde soorten een onderkomen vinden. Stadsbewoners vinden er rust en ontspanning en voor natuurliefhebbers is het een onuitputtelijke bron voor observaties en nieuwe ontdekkingen.

Ten westen van het kerkhof van Anderlecht ligt de zijvallei van de Mijlemeers. Wie het wandelpad de "Steenultjesweg" neemt doorkruist een prachtig en gevarieerd landschap. Langs de ene kant van het wandelpad ligt een beboste zone die aansluit op het kerkhof. Aan de andere kant bevindt zich een open ruigte waar het in de zomermaanden gonst van de insecten. In het lager gelegen deel ligt er een vijver waar kikkers zich thuis voelen. Verder naar de Vogelzangstraat toe staan er prachtige rijen oude knotwilgen, oude fruitboomgaarden en de ruïne van de Mijlemeershoeve.

De achteloze wandelaar is er zich waarschijnlijk niet van bewust dat het grootste deel van deze prachtige natuur gelegen is in wat volgens het Gewestelijk Bestemmingsplan een bestemming heeft als zone voor stedelijke industrie en dat slecht 8 ha van het ganse gebied van de Mijlemeers beschermd is als landschap. Het grootste deel van dit nog open gebied kan dus ontwikkeld worden ten bate van allerhande menselijke bedrijvigheden en dus ten koste van de natuur die er al eeuwen lang thuis hoort. De vele planten en dieren die er een onderkomen vinden zijn als het ware vogelvrij verklaard en zijn overgeleverd aan de plannen die gesmeed worden door ontwikkelaars en overheden. De afgelopen decennia is een groot deel van de open ruimte ten zuidwesten van Anderlecht bebouwd ten behoeve van kantoren, de campus van het universitair ziekenhuis Erasmus, onderzoekscentra en huisvesting.

Als we de historische ontwikkeling bekijken dan zien we hoe tussen 1971 en nu, het lappendeken dat bepaald werd door de nog aanwezige landbouwactiviteit steeds meer opgeslokt werd door de stedelijke ontwikkeling. Maar we zien ook op de huidige kaart dat er nog een prachtig stukje Mijlemeers tot nu toe gespaard gebleven is. Deze open ruimte verdient het om bewaard te blijven.

In 1998 werd een gebied van 25 ha beschermd in de Vogelzangbeekvallei en in 2017 werd een bijkomende 8 ha beschermd in de Mijlemeers. In 2021 wordt het tijd om het resterende open deel van de Mijlemeers te beschermen.

## PROCHAINES ACTIVITES

**SOUS RESERVE D'ANNULATION  
SUITE AU CORONAVIRUS**

### Promenades nature en avril mai juin

**INSCRIPTION OBLIGATOIRE 48h avant**  
[ccvogelzangcbn@gmail.com](mailto:ccvogelzangcbn@gmail.com)

Samedi 03/04 à 9h : Entrée du Cimetière d'Anderlecht  
Retour des oiseaux migrateurs  
Guide : Elisabeth GODDING

Dimanche 04/04 à 19h : Allée Hof ter Vleest  
Flore printanière et pollinisation  
Guide : Alain DE BRANDT

Dimanche 25/04 à 9h : Allée Hof ter Vleest  
Découverte de la réserve naturelle  
Guides : Bernadette STALLAERT et Jean-Pol RENOY

Samedi 01/05 à 6h : Entrée du Cimetière d'Anderlecht  
A l'écoute des oiseaux  
Guide : Elisabeth GODDING

Samedi 15/05 à 9h : Parking "Centrum ZONNIG LEVEN"  
Jan Vanderstraetenstraat 198, 1600 SPL  
De Oude Zuun (Eau & Nature)  
Guides : Guillaume DE WOUTERS et Geert CROMPHOUT

Samedi 05/06 à 19h30 : Entrée du Cimetière d'Anderlecht  
La Chouette chevêche chez elle  
Guides : Michelle GOUBOUT et Elisabeth GODDING

Dimanche 13/06 à 9h : Allée Hof ter Vleest  
Faune et flore dans la ville  
Guide : Inès TRÉPANT

Samedi 26/06 à 14h : Allée Hof ter Vleest  
Nos abeilles et autres pollinisateurs  
Guides : Elisabeth GODDING et Maarten CUYPERS

## ACTIVITEITENKALENDER

**ONDER VOORBEHOUD VAN ANNULERING  
VANWEGE CORONAVIRUS**

### Natuurwandelingen in april mei juni

**VERPLICHTE INSCHRIJVING 48u op voorhand**  
[ccvogelzangcbn@gmail.com](mailto:ccvogelzangcbn@gmail.com)

Zaterdag 20/03 om 9u: Ingang van het kerkhof van Anderlecht  
Terugkeer van trekvogels  
Gids: Elisabeth GODDING

*« We beschermen alleen goed wat we goed kennen »  
Kom dus naar onze natuurwandelingen!*

Zondag 25/04 om 9u: Hof ter Vleestdreef  
Ontdekking van het natuurreservaat  
Gidsen: Bernadette STALLAERT en Jean-Pol RENOY

Zaterdag 01/05 om 6u: Ingang van het kerkhof van Anderlecht  
Luisteren naar de vogels  
Gids: Elisabeth GODDING

Zaterdag 15/05 om 9u: Parking "Centrum ZONNIG LEVEN"  
Jan Vanderstraetenstraat 198, 1600 SPL  
De Oude Zuun (Water & Natuur)  
Gidsen: Guillaume DE WOUTERS en Geert CROMPHOUT

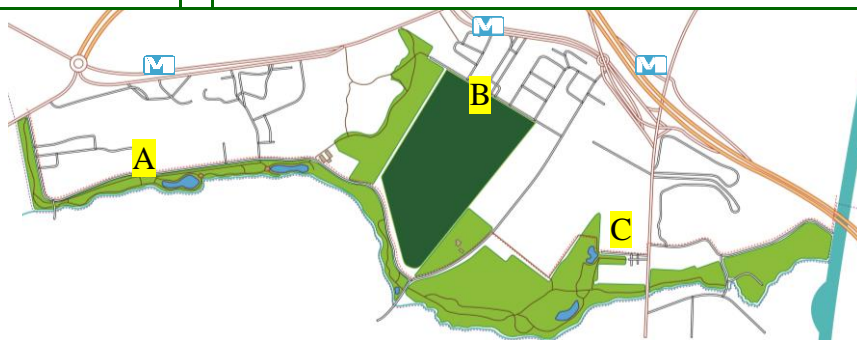
Zaterdag 05/06 om 19u30: Ingang van kerkhof van Anderlecht  
Bij de Steenuil thuis  
Gidsen: Michelle GOUBOUT en Elisabeth GODDING

*« On ne protège bien que ce qu'on connaît bien »  
Alors venez à nos promenades nature !*

Zaterdag 26/06 om 14u: Hof ter Vleestdreef  
Onze bijen en andere bestuivers  
Gidsen: Elisabeth GODDING en Maarten CUYPERS

**VALLEE DU VOGELZANGBEEK**

**VOGELZANGBEEKVALLEI**



## COTISATIONS et DONNS

**Devenir membre ?**

**Cotisation 5 € par an**

Merci d'ajouter la mention « Cotisation » à votre versement

**Soutenir notre association nature par un don ?**

**Un don de 40 € et + donne droit à une attestation fiscale.**

Merci d'ajouter la mention « Don » à votre versement

## LIDGELD en GIFTEN

**Lid worden ?**

**Lidgeld 5 € per jaar**

Overschrijving met mededeling « Lidgeld » AUB

**Onze natuurvereniging steunen ?**

**Een gift van 40 Euro en + geeft recht op een fiscaal attest.**

Overschrijving met mededeling « Gift » AUB

Coordonnées du compte bancaire BE17 2100 0621 4621 asbl CCN Vogelzang CBN vzw Bankgegevens

Imprimé sur papier 100% recyclé

Gedrukt op 100% gerecycleerd papier